

VERI, VZGOJI, PODUKU.

IV. Letnik

V Ljubljani 1. avgusta 1903.

Št. 15.

Katoliški učiteljski shod.

Slavnostni dnevi, katere je obhajalo zbrano katoliško učiteljstvo v Lincu v dnevih 19. in 20. julija, so zopet pokazali, da katoliška organizacija učiteljstva v Avstriji navzlic neugodnim razmeram stalno napreduje. Deset let je preteklo, odkar se je zasnova „Katol. učiteljska zveza za Avstrijo“ in v teh letih je zbrala že nad 4000 članov pod svojo zastavo. Marsikje vlada sicer še nebrižnost in malodušnost, razni predsodki ovirajo mlado organizacijo; terorizem nasprotnikov in ostra sapa, ki brije v naših dneh, marsikateri pokret v kali zadušita. A ob takih neuspehih, ki se mestoma pojavljajo, se nas ne sme lotiti pesimizem, bodriti nas mora pogled na veliko katoliško gibanje, ki se je med učiteljstvom pričelo komaj pred nekaj leti in ima vendar že pokazati sijajne uspehe. In tej organizaciji, ki je v tesni zvezi z ljudstvom, je navzlic vsemu nasprotovanju vendar zagotovljena bodočnost!

Letošnji katol. učiteljski shod nas je iznova potrdil v tej zavesti. Blizu tisoč udeležnikov se je zbralo v Lincu iz vseh avstrijskih kronovin. Dvanajst deželnih kat. učiteljskih društev je bilo zastopanih po odposlancih. „Katoliško društvo slovenskih učiteljic na Primorskem“ je zastopala gospodičina Holzinger pl. Weidich; „Slomškova Zveza“ je shod brzojavno pozdravila. Predsednik Moser je z zadoščenjem povdarjal, da se „Katol. učiteljska

Zveza“ po neznanskih težavah in ovirah, ki so se pojavile ob njeni ustanovitvi in izpopolnitvi, vendar veselo razvija.

Posvetovanja izpričujejo, da „Zveza“ pred vsem goji resno delo v pro-speh šole in učiteljstva. Označiti hočemo le kratko vsebino posameznih referatov!

Učitelj J. Hofer je predložil zborovalcem z velikim trudom in skrbno sestavljen katalog mladinskih spisov za avstrijske ljudske šole. Kolikrat se je že pri nas sklepalo o isti stvari, a delo še zdaj ni dovršeno! — Učitelj Bonell iz Briksena je razpravljal o žalostnem g m o t n e m p o - l o ž a j u tirolskih učiteljev. Več kot dve tretjini izmed njih imata komaj 2 kroni 20 vinarjev zaslužka na dan, in morata s to borno plačo preživiti večinoma še ženo in otroke. Učitelje plačujejo večinoma občine, kar zlasti izpodkopuje ugled in povzroča večkrat sovraštvo do šole in učiteljstva. Zbor je enoglasno sprejel resolucijo, ki pozivlje deželo in državo, naj se nujno odpravijo te žalostne razmere. — Učitelj Metzler iz Predarlskega je poročal o š o l s k i i n l j u d s k i h i g i j e n i. Svoja izvajanja je združil v sledeče resolucije: Četrty katoliški učiteljski shod sklene: 1. naj se pouk v somatologiji in higijeni na učiteljskih bolj neguje, kakor doslej. Nastavijo naj se za ta predmet strokovno izobraženi šolski zdravniki. 2. Učitelji in učiteljice naj se bavijo s proučevanjem higijeničnih vprašanj in naj se ista obravnavajo tudi pri učiteljskih konferencah. 3. Pazljivo naj proučujejo zdravstveno stanje svojih učencev in naj se pri vsaki priložnosti nanj ozirajo. 4. S pomočjo občin naj pospešujejo zdravstvene naprave in naj zlasti skrbé za snažno, dobro prezračeno šolsko sobo. 5. Pouk v higijeni naj se po možnosti goji že v ljudski šoli. 6. Predsedniki katol. učiteljskih društev naj vprašanje „o šolskih zdravnikih“ natančno premotrivajo in zadevne nasvete predložé odborovi seji prihodnjega katol. učiteljskega shoda.

Učiteljica Karolina pl. A m b r o s (Dunaj) je govorila o potrebi enotnih učnih tekstov in obsojala nepotrebno pogosto izpremembo, ki obremenuje družino in deželo. Katehet Stadler je povdarjal potrebo, da se krajevne, okrajne in deželne učiteljske knjižnice nadzorujejo, ker se često v nje vrine mnogo knjig protiverske in protinravne vsebine. (Taka kontrola bi bila tudi pri nas zelo potrebna. Veliko knjig po učiteljskih knjižnicah je dvomljive vrednosti. Op. ured.) Nadučitelj Heider je poročal o témi: „S kakimi sredstvi je mogoče dvigniti nravnost šolske mladine?“ Svoj predlog je razporedil po naslednjih točkah: 1. Cerkvi naj se postavno zagotovi večji vpliv na vzgojo mladine, kakor ga je imela doslej. Verski pouk naj spremljajo tudi verske vaje. 2. Svetni pouk bodi tako urejen, da ne napolnuje le glave otrokove z vednostjo, ki se pozneje zopet izgubi, temuč ostrí tudi razum, oplemenituje srce in upliva vzgojevalno. 3. Z napeto pazljivostjo pri pouku naj se privadijo otroci samozatajevanju; tudi fizični vzgoji učencev naj se obrača večja pozornost. 4. Avtoriteta svetnega učitelja in kateheta se ne sme rušiti niti v šoli niti zunaj šole, čeprav so osebe pomanjkljive. 5. Resno je delati na to, da nraвна vzgoja mladine temelji v verskem prepričanju in verskih vajah. 6. Otroci naj se pred poukom in po možnosti tudi na poti v

šolo nadzorujejo. 7. Nravni pregreški naj se obravnavajo s pedagoškim taktom, zaupljivo občevanje med učenci in učenkami se mora zabraniti. 8. Delitev višjih razredov po spolu je doslednejše izvršiti kakor doslej, dvoumni izrazi iz učnih knjig se morajo iztrebiti, ukori in kazni zaradi očitne nenravnosti se smejo le v prav redkih slučajih podeliti v pričo vsega razreda, pač pa bolje v pričo vsega učiteljskega osobja. 9. Učiteljstvo samo naj daje lep izgled nramnega življenja. 10. Šolske oblasti naj izvrše navedene predloge. — Zelo zanimiva predmeta sta obravnavala nadučitelja Schwammel (Olomuc) in Kaufman (Bernding). Prvi je razpravljaj o vzrokih, zakaj primanjkuje učiteljev in o sredstvih, kako to pomanjkanje odpraviti. Vzrok pomanjkanju so zlasti neugodne gmotne, pravne in socialne razmere učiteljstva. „Katoliška učiteljska Zveza“ naj deluje na to, da se razmere v tem trojnem zmislu izpremené. — Drugi poročevalec pa je govoril o pomenu hranilnic in posojilnic za katoliško učiteljsko organizacijo. Te naj se od drugih enakih ustanov v tem razlikujejo, da ne stremijo za dobičkom in da brezobrestna posojila dajo svojim članom. Slednjič sta bila sprejeta še naslednja predloga:

a) Katoliški učiteljski shod opozarja na veliko nevarnost, ki preti nramnosti šolske mladine z razpošiljanjem nedostojnih razglednic in pričakuje, da kompetentne oblasti omeje razvado: uporabljati otroke za prenašanje pisem in razglednic.

b) Ker mladina največ trpi na posledicah alkoholizma, zato je treba to kugo z dobrim izgledom, poukom in pismom in z vsakim možnim sredstvom od šolske mladine odvracati.

Tudi ti dve resoluciji sta bili enoglasno sprejeti. Tako se je zborovanje odlikovalo po složnosti v vseh temeljnih vprašanjih in plodnem delu za korist šolstva in učiteljstva.

Marsikatere točke vsporeda je bilo treba izpremeniti vsled smrti svetega očeta. Zabavni večer, katerega je katoliško dijaštvo učiteljem priredilo, je imel resen značaj. Na slavnostnem zborovanju so govorili: Dr. Kralik o katoliški cerkvi in prosvetnih težnjah naše dobe; meščanski učitelj Maier o reformi meščanske šole, redemptorist Rössler o šoli in naših socialnih razmerah. Velikanski vtis je napravila žalna svečanost v spomin pokojnega papeža Leona XIII. Pretresljivo je govoril P. Boissel D. J. o veliki izgubi, katera je zadela katoliško cerkev in posebej še učiteljstvo ob smrti svetega očeta in globoko ganjeni so se razšli udeležniki te sijajne manifestacije.

Tako se je sicer letošnji kat. učiteljski shod zaključil z žalostnim mol-akordom, vendar je bil njega vtis tem globlji. Za razvoj katoliškega učiteljskega gibanja pa bode ta shod gotovo zelo pomenljiv.

Kje je naša svoboda?

I.

loveku je prirojeno teženje po svobodi. Ni v vseh ljudeh to teženje enako razvito. Med tem, ko nekateri vsemu javnemu delovanju pritisnejo pečat svoje individualnosti, svoje svobodne volje, ter kažejo tako veliko duševne samostalnosti, ter si te samostalnosti ne dadó kratiti, se pa dobé tudi ljudje, ki le mehanično izvršujejo povelja drugih, — ki so kakor avtomat, kateri deluje, da se le redno navija, — in ki ne kažejo skoraj nikakega plemenitega teženja po svobodi ter so le nekaki duševni sužnji ljudij, ki so duševno krepkejši ali pa službeno nad njimi. In ti zadnji so povprek srečni in zadovoljni, da imajo le svoj ljubi kruhek in kar je še prav potrebno k temu. Teh ljudij nobena druga reč preveč ne razburja, če tudi se jih ostriže in oskube kakor vjetega tiča za vse pravice, nič ne rekó. Mora že biti tako, ker tako hočejo, pravijo ti ljudje resignirano, ne mislijo pa nič. — Ko bi bili vsi ljudje taki, bi ne bil noben napredek mogoč, ali pa bi bil tako enostranski, kakor si le misliti moremo, ker bi bil tak napredek nekako službeno urejen. Za vsestranski napredek je treba dovolj svobode. Res je, da mora tudi svoboda imeti svoje meje. Že Stvarnik, ki nam je dal svobodno voljo, nam je dal tudi svoje postave, božje zapovedi. Cerkev, katere člani smo, nam je dala cerkvene, in država, v kateri živimo, nam je dala celo vrsto postav, ki so za vse državljane obvezne. Te trojne postave poleg tistih, ki so za kak poseben stan potrebne, naj bi omejevale prostor, v katerem naj bi se vsak človek svobodno gibal in deloval tako, kakor se mu zdi najprimerneje, najbolje in najkoristneje za človeško družbo, za delo, za katero je izbran, in za naš poslednji namen.

Nekdaj učiteljski stan ni imel tako malo svobode, kakor jo imamo dandanes. Učitelja so vezale iste postave, ki so veljale za vse državljane, sicer je bil kot učitelj popolnoma prost. Tudi učiteljstvo neposredno pred novim šolskim zakonom ni bilo tako zelo omejeno v svojem delovanju, kakor smo mi. So učitelji, ki preklinjajo staro šolo in stare čase. Bujna domišljija jim slika grozne podobe iz tistih časov, ko so imeli učitelji majhne plače in bili pod duhovskim nadzorstvom, ki je bilo sila priprosto in milo. A s sedanjimi plačami, ki relativno niso nič boljše kakor so bile učiteljske v onih časih, se ponašajo in cela vrsta nadzornikov, od katerih ima sicer na jeziku vsak napredek šole, učiteljstva in naroda, a v resnici pa jadra le za svojimi cilji, daje mu okušati svojo oblast, nobeden izmed teh ga ne smatra ravnopravnim, ampak le kot orodje, ki se poljubno rabi... Ko bi ljudje smeli več sami misliti in govoriti, bi bili kmalu jedini, da taka svoboda, ki jo imamo učitelji, ni vredna pipe tobaka, in bi se združeni podali v boj za stanovsko svobodo. Ko bi smeli, seveda! Toda mi o tem še misliti ne smemo, še manj pa govoriti, a nasprotno nam kratitelji naše svobode kažejo vse drugačnega nasprotnika in nam ga slikajo tako črnega, kakor

ni noben vrag v resnici. Le tako si moremo tolmačiti, da čelo v dvajsetem veku pišejo časnikarski kuliji tudi na Slovenskem v stanovskih listih: „Klerikalizem je naš največji nasprotnik!“ Ljudje, ki nič ne mislijo, verjamejo, se križajo od strahu, ker ne vedó, da se to piše samo zato, da se komu ustreže, in se učiteljem oči in misli drugam obrnejo...

Učitelji z navadnim razumom mislimo, da bi s šolskim zakonom popolnoma lahko izhajali. S tem zakonom je učiteljem svoboda veliko bolj pristržena kakor drugim stanovom, vendar bi se shajalo, pravimo, ko bi tisti, ki so nad nami, delali v duhu tega zakona, ko bi respektirali zakon, ki je za nje, pa tudi za nas. Dandanes smo se vživeli v to, da zakone prav samovoljno tolmačijo. Objektivnost je lepa čednost, toda redka. Ako kdo kaj pogodrnja proti taki samovolji, pravijo, da se pregreši proti avtoriteti in po njem je, ker pravijo, da tak človek ruši disciplino. Tako umevanje naše svobode bi podprli lahko z mnogoštevilnimi dokazi, pa ni potrebno, ker si lahko vsak učitelj, ki količkaj bistro opazuje, dokazov dovolj sam nabere. — Dejali smo, da nam je že s šolskim zakonom prostost dovolj pristržena, da so učiteljskemu delovanju precej ozke meje postavljene. Toda te postavbe izginejo pod kopico odredb in ukazov raznih šolskih oblasti, ki v zadnjih letih kar dežujejo, in proti katerim učitelj ne sme ukrepati, ako si noče nakopati jeze tistih, ki so jih koncipirali, ne toliko iz faktične potrebe, kakor iz teženja po novotarijah, prirojenega daru posnemanja, in pa, da se morejo izkazati, koliko naredb in ukazov so poslali v svet v prospeh šole, učiteljstva, domovine, države i. t. d. In to so zasluge, katere se morajo primerno nagraditi.

Stvaritelj šol. zakona je pustil učiteljem v poučevanju precej svobode. Očrtal je, kaj naj se uči v šoli, toda je v zakonil, da metoda bodi prosta. Tukaj je bil učitelj precej prost in v šoli je v obče podučeval na način, ki je njemu najbolj ugajal in zanimal otroke. Na Kranjskem smo prišli ob to ugodnost in učitelj, ki ne podučuje po najnovejših formalnih stopnjah — Condillac in Herbart nista bila taka pedanta — ni na Kranjskem nič vreden. Ves njegov nastop je scandaleuse. Vse nam je natančno predpisano, kaj moramo delati v šoli in celo, kako se morajo delati vejice, tako, da mora učitelj, ko gre v šolo, zunaj pustiti vso svojo individuvalnost. Mehanizem in formalizem se je vgnezdil v naše šole. Je že prav, da se hoče ves poduk urediti, ali to, kar se že zahteva, je preveč. Učitelj nima nikake svobode, skoraj mu bo predpisano, koliko besed sme izgovoriti v šoli. In to mnogim učiteljem ugaja. Ne vemo, ali so tako kratkovidni ali servilni, da hočejo celo svojega šefa prekositi z uvajanjem novotarij in posebnih odredb. Minulo leto nam je prineslo v šolo „dnevnik“. Že je neki nadučitelj čutil „grozen“ nedostatek v naših razrednicah, kjer se biležijo šolske zamude s „križi“ in „pomišljaji“, kar je za naš navadni učiteljski razum čisto dovolj, pa je iznašel še drugo razrednico, kjer naj se značijo vzroki zamud s posebnimi znamenji. Tako bi imel vsak učitelj dve razrednici in seveda dvojno delo. Ta nadučitelj zahteva od svojega učiteljstva, da to razrednico že rabijo in je povedal, da bo za prihodnje leto zaukazana, ker je svojo iz-

najdbo (Schwarz je bil muha!) dal patentirati višji oblasti. Ne dvomimo kar nič, da se bo nova razrednica vpeljala in bomo pisali „d“ za „šel trame vozit“, — „pt“ za „šel poganjat“, „p“ za „šel past“ i. t. d., kakor se je že iznašlo. Te razrednice pričakujemo seveda in še več drugih odredb, ako bodo le izvohali, da bi se še kje dalo kaj odrediti. Rekli smo že, da so odredbe in ukazi že nekaj vsakdanjega in ako učitelj vpraša učitelja „kaj novega?“ misli pri tem le na kako novo odredbo ali ukaz, ki se pripravlja. In tako se je pripetil letos čudež, da, ko sta se na glavnem trgu v Ljubljani srečala dva učitelja neki torek popoldne in je prvi vprašal: „Kaj novega?“ — odgovoril drugi „ta teden še nič.“ Pomislite! — Z novimi odredbami se nam krati prostost. Ob tej priliki se spomnimo, s kolikim hruščem se je začela agitacija za odpravo ponavljalne šole. Posledica tega je bila, da je dež. šol. svet ponavljalno šolo raztegnil še za dva meseca. In potem je še vzkralil božične počitnice in več drugih dni

Toda ne jemljó nam samo prostih dni in svobodnega nastopanja v šoli, temveč kratijo nam tudi isto prostost, ki nam jo šolski zakon še sicer dovoljuje. Pa o tem prihodnjič.

LISTEK.

Črtice iz učiteljskega življenja.

VII.

Filozof, kdo bi to rad ne bil? Jaz tudi. Iskati in najti pravih razlogov vsaki stvari, jasno gledati z očmi duhá, to rodi dvojno življenje, to mora podajati najvišje duševne užitke; tu mora biti vir zadovoljstva in sreče.

Prijatelj mi je pisal nekoč: „Za srečno življenje potrebujem nekaj poezije, nekaj filozofije in mnogo religije.“

Res je tako. Poezija nam olepšava resne ure in nas razvedruje. Prava filozofija nas duševno krepeča, nam ustvarja in utrjuje načela. Religija pa nam je prva vodnica, najzvestejša prijateljica je, ki nas ne zapusti nikdar. Pomaga nam prenašati največje bridkosti. Najvažnejši faktor je našega življenja. Sicer že ona sama zadostuje za srečo, mej tem, kdo sta poezija in filozofija dobrodošli nameček, ki jo pomnožujeta. A omikanec ju vsekako ne pogrěša z lahka.

Pa kakšna poezija, kakšna filozofija? Vsaka gotovo ne! Poetični „Prvi listi“ učiteljskih abiturientov l. 1901. n. pr. so imeli za me vrlo malo osvežujočega duhá.

In filozofija? Kakšna?

Kot otrok sem si mislil filozofa vedno takega: Velik mora biti, suh kakor treska, imeti kljukast nos, naočnike in kozjo brado. Videl sem namreč — še le petleten — prvega dijaka filozofa. Izgledal je tako. In ta vtis je bil tako globok, da si sploh modroslovca nisem mogel misliti drugačnega. Otroci pač naivno sodijo po vnanjostih. Le otroci? Nikakor ne! Včasih so

še veliki pametni ljudje taki otroci. Sodijo po zunanostih — in želé, da bi tudi drugi tako o njih sodili. Često se jim to tudi posreči. Če pa pogledamo natančneje — spoznamo, da se n. pr. pod takozvanim filozofskim odelom skriva vse kaj drugega. Spoznal sem to sam. Evo treh slučajev. Bil sem še mladenič šestnajstih let. Srečen je dijak, najsrečnejši v počitnicah. Tudi jaz tako. Prišel sem na veselico v sosedno župnijo. Vršila se je na precej obširnem gostilniškem dvorišču.

Takrat sem imel prvokrat srečo — spoznati takozvanega „filozofa“. Pridel si je sam ta častni naslov. Bilo je tako: V lopi, tik naše dijaške mize, je bil prostor za imenitnejšo družbo. Gledal sem jo s spoštovanjem. Doktor, deželni poslanec s svojo soprogo, nadučitelj z dvema učiteljema, en vseučilišnik in tri gospice. Ena izmed njih je bila — ne vem prav — ali že učiteljica ali še-le kandidatka. Le tega se spominjam: imela je krog vratu svetinjico Matere božje na srebrni verižici. Tik nje je sedel nek profesor iz inozemstva. Ta me je zanimal najbolj. Domači dijaki so mi vedeli pripovedovati, da je že spisal več znanstvenih knjig, da govori vse slovanske in moderne jezike. To mi je neznansko imponiralo. A to še ni bil pravi filozof, ki mi je sedaj v mislih. Moj filozof je bil mlad učitelj. Reklo se je o njem, da je celó lep fant. Čedno je bil res opravljen. No, zlato obrobjen ščipalnik mu ni manj dobro pristojal nego skrbno popravljene brke. Sedel je takó, da sem ga lahko brezskrbno opazoval, posebno, ker je bila njegova pozornost malo ne izključno posvečena mlademu vis-a-visu, ljubki gospici. Poznal ga poprej še nisem, a opozorili so me že danes nanj in rekali, da bode ženij.

Mrak se je že storil in jeli so prižigati pisane lampijončke. Tudi pri naši dijaški mizi je bilo obešenih pet. Največji na sredi, v narodnih barvah, da se je naše rodoljubno srce smejalo same radosti.

Kar zapoje večerni zvon „Zdravo Marijo“. Družba utihne. Možje se odkrijejo in vse moli po stari, slovenski navadi. Molili smo tudi mi dijaki, četudi ne bogsigave kako zbrano. Odkrito rečeno, bil sem raztresen, ker me je zanimalo, kako neki se bodo zdaj obnašala „haute-voulé“ pri prvi mizi.

Postrani sem torej gledal in motril „gospôdo“. Molili so vsi: doktor, poslanec, nadučitelj, gospa in gospice; — tudi občudovani profesor iz Rusije je molil.

Položil je bil klobuk zraven sebe na klop in se pokrižal ne le „pro forma“ —

Tudi ta moli, si mislim, ta, ki je že toliko izkusil na svetu in sredi znanstvenega dela osivel.

Vsi torej molijo. — Ne, zmotil sem se.

Prav mladi gospici nasproti sedeč občudovalec njen sedi vedno še s klobukom na ponosno povzdignjeni glavi. Opira se z levico ob mizo — in kakor v posmeh puši cigaretko tako ostentativno, da se nje dim vije preko glav vsega obližja. Nekako ozbiljno zdaj opazuje mlado gospico.

Ona pa se je bila malce sklonila in molila kakor da ne vidi neprijetnega opazovalca. Koncem se pokriža. Zvon utihne. Še družba nekaj trenutkov svečano molči.

Nato izpregovori mladi učitelj gospici:

„Ne, čujte gospodična, vi pa pobožno molite?“

Lahen a resen smehljalj mu je bil odgovor.

„Veste kaj — vi to tako dobro razumete — kakor vidim; — molite še za-me!“

„Mislim, vsak za-se, se najbolj oskrbi“, mu odvrne gospica.

„A jaz ne molim, nikdar! — Ne morem!“ —

„Kako to?“

„Veste, jaz sem že preveč nasprotnega čital — veste — hm — jaz sem filozof — ateist“, pristavi z ošabnim povdarkom dokaj glasno, da bi ga slišala in razumela ne le ljubezniva gospica, temveč tudi druga družba. A mladenka čudno mirno in hladnokrvno odgovori: „Filozof — in zato ateist — tako hočete menda reči?! Po mojem mnenju ateizem ni posledica filozofskega mišljenja — ampak le posledek popačenega srca!“ — Nato molk.

Ta jo je pošteno skupil — si mislim. — Prav mu je. — Nad nami pa, nad vso družbo so blestele jasne zvezde in se smehljale na nas doli. In zdelo se mi je, kakor da mi pravijo: Le bedak govori v svojem srcu „Ni Boga“. In v sladko tolažbo mi je bila zavest: jaz pa verujem in vem, da je Bog — in z menoj govori na tisoče vernih src tako. In vse stvarstvo, in vsa narava ti izraža le eno veliko misel „Bog je“. In vsa lažifilozofija, katere najvišje stremljenje je brezboštvo in nebrzdano uživanje vsega, kar srce poželi — zdela se mi je tako malenkostna in nizkotna — filozof-ateist pa, tamkaj s cigaretko v ustih, prav pomilovanja vreden. Da bi vsaj ne bil učitelj. —

Drugo pot sem spoznal filozofa zopet ob neki smešno zanimivi priliki. Bil sem takrat že šolnik in nekaj let službovanja imel za seboj.

Z učiteljem H. in njegovo ženo sem prišel v sosedno župnijo. Ogledati sva si želela novo šolsko poslopje.

Pred šolo na senčni trati je počival složno stegnjen mlad gospod. Suknjo je bil odložil, ker je bil vroč dan. Imel je knjigo zraven sebe na tleh. Naslanjal se je na komolec in čital.

Pozdraviva ga, on pa — sam učitelj, a mlajši od naju, — zamrmra nekaj poluglasno in čita dalje, ne da bi se dalje brigal za naju.

„Ta pa je že do skrajnosti neprijazen, smem reči neuljuden. Saj si je moral misliti, da sva tovariša“ — tako se jezim proti svojemu sopotniku.

Čuden odgovor dobim na to.

„Veste, on je filozof — čudak.“

„A — tako? — To naj opravičuje njegovo vedenje? V mojih očeh nikoli ne! To je le zloraba častnega imena.“

Domislil sem se še nekega vseučiliščnika, medicincea.

V počitnicah je hodil kakor blejski Riklijanci le poluoblečen po rodni vasi — in — — celó v plovnih hlačicah je nekoč kolesaril med domačini.

V taki opravi še stopi v trgovino po cigaretko, ki jih je prodajala pridna mlada hčerkica trgovčeva. — — —

Potem pa se je še hvalil krohotaje junaškega čina (!) svojega rekoč: „Dekletce je prebledelo in se sramovalo tako, da mi je komaj postreglo, kar sem kupoval.“

Ljudje so pa zijali vanj in ugibali, ali je še pri zdravi pameti ali ne.

„Filozof je“, mi ga opravičuje njegov prijatelj jurist. „Spencerja, Spinozo, Büchnerja — in ne vem, katere še vse — ima v malem prstu.“ —

Prišel sem do sklepa: Če hočeš veljati za modrijana — filozofa — bodi pred vsem ali neveren — ali po svoje neotesan — ali po svoje nesposoben. Treba je le priti v merodajnem trenutku in pravim pikantnim načinom s temi lepimi lastnostmi na dan ter si oskrbeti nekakov nimbus učenjastva. Potem ti oprasčajo vse. In slednjič prinesó ti še drugi častno ime, da si filozof.

Sicer pa so taki „filozofi“ za naše slovenske razmere popolnoma nepotreben luksuz.

* * *

Pravkar, ko sem dovršil „filozofsko“ črtico, se spomnim svoje obljube, da hočem o priložnosti kaj več pripovedovati o gospici, ki je bila „mlada

kot rosa in ljubka kot pomladanska cvetica“. Tako nekako se mi zdi, da sem pisal o nji, kaj ne?

In prav res, taka je bila! Ne vem vam sicer povedati, ali je imela plave ali kostanjeve lase — modre ali temne oči. O njeni vnanjosti vem namreč le to, kar se mi je pojavilo kot celoten utis in sem označil z gori navedenimi besedami. Imam namreč navado, analizovati bolj značaje in duševne lastnosti ljudi, kot njih telesne znamenitosti — s tem se utegnem bolje okoristiti kakor z nadrobnim razmotrivanjem njihovih telesnih svojstev — ali toalet.

Prvič sem jo videl torej takrat, ko je vodila slepega starčka berača po opolzlem, strmem klancu navzgor. Omilila se mi je. Povpraševal sem, kdo da je. Zvedel sem to-le:

Oče, visok uradnik, ji je umrl, ko je bila še prav majhna. Mater pa je izgubila v tretjem letniku. Gospica ni bila brez premoženja, ali hotela je službovati in delati samostojno. Imela je vkljub mladosti in ljubkosti svoji nekakov moški značaj. Rekla je baje, da noče čakati pri sorodnikih na ženina, ampak skrbeti za-se, če je treba tudi celo življenje. Vrlo!

Drugo pot sem jo lahko natančneje spoznaval v dvorani „Narodnega doma.“ Sedela je pri isti mizi prav meni nasproti. Prijetno se je znala razgovarjati. Prišla je bila na veselico z gospó svojega nadučitelja. Ta jo je neki zelo čislala.

Pri plesu so jo kar obkrožali čestilici kakor metulji cvetko. Saj je bila tudi res prava cvetka. Pri odmoru pa se ji je posebno vsiljeval nek železniški uradnik. Lep je bil, mlad in eleganten, pravi Adonis mestne družbe. Svoje črne oči je upiral uprav samozavestno v nežno devojko. Bržkone jo bil navajen govoriti o samem sebi kakor Cezar: veni — vidi — vici. Nekaj smelega, drznega je bilo na njem.

Kako jima je tekla zabava začetkoma, ravno ne vem povedati; pa kako se je končala, sem slišal na svojo veliko zadovoljnost.

Nekaj je zarožljalo po tleh, ko je posegla gospica za svojim žepnim robčkom. Nehote sem pogledal pod mizo. Gospica se tudi skloni. Padel ji je namreč rožnivenec iz žepa.

Postrežni kavalir ga je hitro pobral in položil na mizo pred njo. Gospica malce zardi in ga hitro vtakne k sebi.

Nato jo plesalec nekako smešno-resno povpraša: „Kaj, gospodična, vi molite rožnivenec?“

„Zakaj pa ne? Saj je najlepša molitev!“

„Ah — to mi ne gre v glavo. Tako mehanično blebetanje je vendarle za stare babnice.“ —

„Tako?! No, povejte mi, ali je bil vojskovodja Radecki tudi stara babnica?“

„Radecki? Kaj hočete ž njim?“

„Torej vam ni znano, da je ta hrabri vojščak vedno nosil pri sebi rožni venec in ga molil malone vsaki dan? Tudi ne, da je imel neustrašeni Laudon svojo desnico ovito z rožnim vencem, ko je z zmagonosnim mečem odpodil Turke iz Belegagrada?“

Kavalir najprej ni vedel, kaj bi dejal.

Slednjič se sladko nasmehne: „Ah gospica, jaz vas občudujem. Vi govorite kakor profesor na vseučilišni stolici. Vi ste cel zgodovinar — vi ste —“

„Kaj še?! Le take momente velikih mož si rada hranim v spominu. Bodrilo me in krepcajo. Neumevno mi je, da se individualnost tako slavnih junakov ne upošteva in označuje tudi z verskega stališča. Kakor nalašč iz-

črtavajo najmilejše poteze iz životopisov — ker pričajo o globoki vernosti. In te bi se dale vendar praktično izkoriščati najbolj!“ — — —

„No — čujte, jaz sem kar presenečen! Vi me očarate! Toliko modrosti iz nežnih ust! Poslušal bi vas vso noč — večkrat — vsaki dan. Le škoda, da je danes zadnja pustna zabava tukaj! Sicer pa — jelite gospica — vi ste učiteljica?“

„Da.“

„Lepo! Ej — potem pa vas lahko obiščem enkrat, saj gotovo tudi vi niste zakovani v običajne predsodke?“ — Z nekako negotovostjo, nekakim pričakovanjem je izustil zadnje besede.

„Jaz vas ne umejem“, mu odgovori gospica in ga motreče pogleda.

„Je mogoče? Ne umejete? Glejte, večkrat že sem se toli izborno zabaval pri gospici J. Kuhala mi je čaj — saj jo menda poznate. Učiteljica je v P., kamor sem večkrat poklican po opravkih. Samotari ondi — da je groza. Mnogo prijetnih večerov mi je že pripravila njena srčkana gostoljubnost — in — in torej tudi pri vas, krasna gospica, se povabim enkrat na čaj! Saj mi dovoljujete. Rad bi še slišal vaših modrih besed, vi bi naredili družega človeka iz mene!“

Kaj neki poreče temu drznemu prilizovalcu, si mislim.

Ostro, skoro osorno ga pogleda devojka in mirno reče: „Oprostite, jaz nisem gospica J., ki vabi gospode na čaj. — Dovolite, da se zahvalim za nocojšnjo zabavo.“

Po teh besedah se mu lahko nakloni, ostane in zapusti dvorano.

To je bil poraz! Takih menda ni bil navajen!

Z nekako pomilovalno ozbiljnim nasmehom je skušal zakriti svojo zadrego in nevoljo.

„Ali se ti je posrečilo?“ povpraša ga tovariš v elegantnem fraku, ki je pravkar pristopil k mizi in videl odhajajočo gospico. Bila sta torej dogovorjena.

„Domišljava goska. — Za nekaj let bo že cenejša“, reče s ciničnim nasmehom prejšnji občudovalec.

„Poznam take tičice. Naj le imajo štiriindvajseto leto za sabo, pa so vse izpremenjene!“

Meni se je gabilo. Ali je resnico govoril? Še bolj sem se jel zanimati za gospico. Kot pretiranost so mi o njej pripovedovali, da neki nobenemu moškemu ne pusti prestopiti praga svoje sobice. Vsacega odslovi že zunaj. In ko so se ji zategadelj še norčevala koleginje, je dejala: „Ni občutljivejše reči na svetu, kakor je dekliška čast. Meni pa gre nad vse.“

Ostala je občespoštovana tudi preko 24. leta. Osoda ji je bila, kakor Šenoovi „Branki“. Sicer je ni snubil grof Baltazar — pač pa si je uprav po svojem lepem značaju pridobila srce in roko odličnega rodoljuba in je sedaj njegova srečna žena. Izvestno jo pozna in čisla marsikateri izmed vas! Najraje bi jo zdajle imenoval!

T.

Dopisi.

Iz Dobrove. V četrtek 16. t. m. dopoldne od 9. ure naprej vršila se je v telovadnici l. mestne deške šole v Ljubljani uradna učiteljska konferenca za okraj ljubljanske okolice. Vdeležilo se je je vse učiteljstvo — izvzemši par bolesnikov.

C. kr. okrajni šolski nadzornik g. Vilibald Zupančič pozdravi učiteljstvo in mu predstavi voditelja c. k. okr. glavarstva, p. n. g. Lapajneto. Potem se spominja pokojnega Markija Gozanija, bivšega c. k. okr. glavarja in predsednika okrajnemu

šolskemu svetu, ki je bil učiteljstvu in šolstvu zelo naklonjen. V znak hvaležnosti in sožalja vstane učiteljstvo raz svojih sedežev ter zakliče: „Blag in trajen mu spomin!“ Nadzornik dalje naznani, da je g. nadučitelj Vinko Levstik stopil v stalni pokoj, a gospoda: M. Potočnik, učitelj v Sori, in Fr. Papler, nadučitelj v Borovnici, sta pa za vpokojenje tudi že vložila svoji prošnji. (Tako ginejo stari in skušeni učitelji vedno bolj raz šolsko pozorišče, kar se gotovo ne godi v korist šolstva in pokojninske blagajne. Op. pis.).

Svojim namestnikom imenuje g. nadzornik gospoda učitelja Gregorina; konferenca pa vslikoma izvoli zapisnikarjema g. Vinko Zahrastnika in gdčno Emo Carli iz Šiške.

Vodja c. k. okr. glavarstva, g. Lapajne pozdravi učiteljstvo v prav lepih besedah, mu želi obilnega blagoslova k težavnemu delu, s katerim naj vzgaja mladino v pravem versko-nravnem in patrijotičnem duhu. Nato se gospod poslovi radi uradnih opravkov od konference. Zaklicalo se mu je navdušeni „slava“!

Nadzornik nasvetuje, da se mestnemu šolskemu svetu izreče zahvala, ker je prepuštil konferenci telovadnico v zborovanje. Soglasno sprejeto.

Potem se prečita več važnih odlokov višjih šolskih oblastev, kateri do tega dne še niso bili učiteljstvu objavljeni.

Ako kak šolski voditelj med počitnicami dalje nego tri dni izven doma izostane, javiti je to okrajnemu šolskemu svetu ter povedati, kje bode bival. Isto tako javiti so tudi vse morebitne izpremembe gospodov katehetov.

Urniki in načrti za ponavljalno šolo napraviti in vposlati so do dné 15. septembra t. l. v pregled in odobrenje in sicer v dveh primerkih. Dneve izpovedi in sv. obhajila za otroke naj se vsakikrat ob pravem času naznani g. okr. šol. nad-

zorniku samemu radi nadzorovanja šole, da ne bode imel zaman potov. Pregledi šolskih zamud naj se mu pošiljajo vsakikrat iz pretečenega — do dne 4. bodočega meseca.

Opazke glede poduka in discipline bile so kratke a temeljite. Trdi se od neke strani, da je šolstvo tega okraja na zadnjem mestu v deželi; temu pa ni tako, ker učiteljstvo vrši sploh vestno svojo težavno dolžnost. Če ni vse tako, kot bi se želelo, krive so temu razne ne-ljube okoliščine, katere se žal ne dajo na mah odpraviti. V tem okraju pomanjkuje še veliko šol, s temi vred pa tudi novih učiteljskih moči. No, tudi glede tega se je v teku zadnjih let veliko storilo v tem okraju; več šol se je razširilo, nekaj njih na novo ustanovilo, a veliko dela v ta namen je še zasnovanega, ki se bode s časom tudi uspešno izvršilo.

Po več šolah so krajevne razmere silno neugodne. Paša, pomanjkanje odraščanih delavcev in poslov radi tega, ker vse sili v ljubljanske tovarne, — po drugi strani pa tudi izseljevanje odraščanih krepkih mladeničev v Ameriko, katero se z vsakim dnevom rapidno množi tako, da posestniki tudi za drag denar ne morejo dobiti odraščanih delavcev, vse to povzroča občutni primankljaj delavnih moči. Zato so mnogim kmetom edino le še njihovi šolski otroci v pomoč. Ta okolnost je največ vzrok velikemu številu šolskih zamud. Po nekod pa tudi ljudstvo za šolo ni vneto, češ, če bode moj otrok preveč študiran, potem mi jo gotovo takoj popiha od doma doli v mesto, kakor hitro malo odraste.

Strog ukaz, da morajo otroci celih 6 let vsakdanjo šolo redno obiskovati, je v tem dober, da se ne bodo nekateri starši v bodoče tako branili pošiljati svojih otrok v šolo s šestim letom, kot so se do sedaj. Po tej naredbi se pa otroci

tudi za ponavljalnico bolje pripravijo. — Razdelitev učne tvarine precej ob začetku šolskega leta na semestre in tedne ter vpeljava dnevnika se je pokazala za dobro, ker se potem vrši poduk sistematično in po strogem redu, kar vodi do predpisanega smotra in dobrih uspehov. Glede pravega napredka so tudi oni referati, katere vse učiteljstvo okraja za konference izdeluje, zelo važnega pomena.

Okrajna učiteljska knjižnica ima dobro bogato zalogo vsakovrstnega čtiva; le učiteljstvo se je premalo poslužuje. V bodoče naj bode gledé na to več zanimanja.

Lokalne šolske knjižnice naj se razširijo; navod v to se bode sestavil in šolam doposlal o svojem času.

„Šolska Matica“ je vrli zavod; vsak učitelj in učiteljica naj postane njen ud!

„Društvo učiteljev in šolskih prijateljev za ljubljansko okolico“ naj bi se večkrat zbiralo k zaupnim sestankom; s tem bi se zaupanje in stanovska vzajemnost med učiteljstvom še bolj utrdila, kar bi bilo vsestransko zelo dobro in bi rodilo obilo koristnega sadu glede poduka in odgoje mladine.

Referati. Tvarino: „Učna slika Hlapenje“ je obravnaval vsak učitelj in učiteljica za konferenco; svoje izvode prečitata sta pa g. učitelj Konrad Črnelogar in gdčna učiteljica Pavla Götzl. Stvar je bila dobro in obširno obravnavana.

Nato je poročal g. učitelj Ivan Petrič o „Črničevi računici za obče ljudske šole I. in II. del“. Razprava je bila temeljita; ob tej se je vnela precej obširna in stvarna debata, katere je bil zaključek ta, da naj se ta računica vpelje po šolah tega okraja že v bodočem šolskem letu.

Na vrsto je prišel g. nadučitelj Ivo Trošt s svojim poročilom o „Čitanki za obč. ljudske šole, izdaja v štirih delih, II. del spisala H. Schreiner in Fr. Hubad.“

G. Trošt priporoča vpeljavo, a ker se ljudstvo ne more vedno obremenjevati z novimi stroški za šolske knjige, pade njegov nasvet; podrl ga je g. nadučitelj Janko Žirovnik.

Podrobni učni načrt za ponavljalne šole je sestavil g. učitelj Fr. Lavtižar vrlo dobro, konferenca ga je soglasno odobrila.

Gledé učnih knjig v bodočem šolskem letu ostane — izvzemši že omenjene računice — vse pri starem.

Okrajna učiteljska knjižnica je v najboljšem stanu; obsega 675 proizvodov v 1358. zvezkih. O njej se je napravil nov avtografičan zapisnik, katerega po en vezan izvod je prejela vsaka šola tega okraja. Odboru, ki tudi za naprej ostane, izreče se popolno zaupanje in priznanje. Knjižničarju se privoli nagrada letnih 50 K.

V stalni odbor pride kot nov ud g. nadučitelj France Ksav. Trošt; drugi ostali so v njem stari udje. Kot zastopnik učiteljstva v okrajnem š. svetu, mesto odstopivšega g. Fr. Paplerja, bil je po listkih izvoljen g. učitelj Josip Gregorin. G. Papler je v tej korporaciji zastopal učiteljstvo nad 20 let.

S tem, da se je presvetlemu cesarju zaklicalo trikratni navdušeni „slava“ in zapela avstrijska himna, bila je konferenca zaključena.

Skupno kosilo je bilo v gostilni gospoda Haffnerja; cena zelo zmerna, postrežba pa dobra. Med zaupnimi pogovori in umestnimi napitnicami je čas brzo potekel.

Prva napitnica g. Gregorina je veljala našemu očetovskemu g. okr. šol. nadzorniku Vilibald Zupančič-u, od katerega se je učiteljstvo, ker stopi v pokoj, s tužnim srcem poslovilo. V znak svoje odkritosrčne ljubezni, zaupanja in vdanosti poklonili smo mu zlato verižico, na katere privesku bil je vrezan datum:

16./7. 1903. s primernim besedilom. Bridko žal nam je vsem, da nas ta blagomili gospod zapusti. On ni poznal nobene osornosti; poravnal je vsa nasprotja lepo mirno in ljubeznivo. S tem si je pa tudi pridobil brezpogojno zaupanje, ljubezen in udanost vsega učiteljstva cellega okraja, katero ga je vedno z veseljem in radostjo pričakovalo ob nadzorovanji šole in bilo veselo, kadar in na kakoršni koli način je moglo z njim zaupno občevati. — Bog ga ohrani mnogo let čvrstega in zdravega! R.

Iz Železnikov. S sklepom letošnjega šolskega leta stopil je v pokoj zasluženi šolnik nadučitelj v Železnikih g. Jožef

Levičnik. 46 let poučeval je v svojem rojstnem kraju. To dolgo dobo vzdrževalo je g. nadučitelja pri težkem šolskem delu čisto veselje do šole in velika vztrajnost. Ljudstvo ga spoštuje in ljubi, saj je izšlo iz njegove šole. Vpokojeni gospod nadučitelj je skozi in skozi krščanski mož in v tem duhu vzgojeval je tudi šolsko mladino. G. Levičnik je tudi znan slovenski pisatelj. S solzami poslavljalji so se otroci od svojega ljubljenege učitelja in isto tako gosp. nadučitelj od svojih dragih otrok. Naj vživa mnogozaslužni g. nadučitelj pokoj dolgo vrsto let!

Šolske vesti.

Izpremembe pri deželnem šolskem svetu. Deželni šolski nadzornik gospod Peter Končnik je prideljen štajerskemu dežel. šolskemu svetu. Deželnim šolskim nadzornikom na Kranjskem je imenovan ravnatelj ljubljanskega učiteljskega gospod Franc Levcc. Poverjeno mu bode nadzorstvo ljudskih šol. Gospod dež. šolski nadzornik Fran Hubad pa bode imel nadzorstvo srednjih šol. Novoimenovani nadzornik za ljudske šole je dobro znan v učiteljskih krogih. Kot okrajni šolski nadzornik v radovljiškem okraju in v Ljubljani, in kot ravnatelj učiteljskega se je do dobra seznanil s šolsko upravo, a pridobil si tudi ugled in zaupanje pri podrejenem učiteljstvu. Zato ne dvomimo, da bode to imenovanje vse učiteljstvo naše dežele z največjo radostjo pozdravilo.

Izpremembe pri učiteljstvu. Imenovani so bili: nadučiteljem za Mokronog učitelj g. Ludv. Fettich-Frankheim v Postojni, za definitivni učiteljici in sicer za Tomišelj gđna Darinka Franke v

Škocijanu, za Žužemberk pa gđna Ema Zajec v Gribljah. Na dosedanjih mestih so postali definitivni g. Franc Keržič v Žabnici, gđni Ana Harbich v Šent Rupertu in Ana Vernik v Loškem Potoku. Premeščeni so: nadučitelj v Velikih Laščah g. Jos. Paučič na I. mestno deško šolo v Ljubljano, učitelji g. Emil Adamič iz Zagorja v Kamnik, gospod Josip Bezljaj z mestne nem. na II. mestno deško šolo v Ljubljani, g. Jos. Gregorin iz Črnuč na Vič, g. Josip Tscherne iz Gotenice v Spodnji Skrilj, dalje učiteljici gđni Marija Praprotnik iz Velikih Lašč v Radeče in Pavla Zirer iz Bučke v Krško. Upokojeni so: nadučitelja gg. Ivan Gantar v Čatežu in Franc Papler v Borovnici ter učitelja gg. Fran Gross v Matenji vasi in Martin Potočnik v Sori. Pomožna učiteljica gđna Julija Tauzes in učiteljica gđna Ida Schittinig sta postali definitivni učiteljici na c. kr. rudniški šoli v Idriji.

Nove šole. C. kr. deželni šolski svet je z ukazom dné 22. junija t. l. odredil

razširjenje enorazredne ljudske šole na Robu v dvorazrednico. Ob enem se ustanovi na novo po ena jednorazredna ljudska šola v Krvavi peči in ena pri Mohorjih. — Dvorazrednica v Mirni peči se razširi v trirazrednico in dobi vsoprednico. — Dovolila se je ustanovitev zasebnega vzgojevališča za zanemarjeno mladež oo. salezijancem na Rakovniku.

Zrelostni izpiti na c. kr. ženskem učiteljskišču v Ljubljani so imeli sledeči uspeh: Izmed 39 gojenk, ki so maturirale je ena odstopila, petim se je dovolila preizkušnja iz enega predmeta čez dva meseca, druge so izvršile maturo in sicer osem z odliko: Buh Pavla, Janša Angela, Kastreuz Melita, Kerschutnik Marija, Lampe Pavla, Lukanc pl. Savenburška Marija, Strlè Marija, Wester Anica.

Učiteljsište v Kopru. Zrelostno izkušnjo na c. kr. učiteljskišču v Kopru so napravili: Brec Anton, Čok Hrabroslav, Firm Štefan, Kenda Ferdo, Kunc Ivan, Likar Ladislav, Legiša Henrik, Mervič Anton z odliko; Peršič Adolf, Venturini Fran Ed., Zajc Josip. Dva imata preskušnjo iz enega predmeta v septembru.

Matura na gimnaziji v Kranju je bila končana 28. julija t. l. K ustnemu izpitu je prišlo 27 kandidatov. Odliko sta zaslužila Bercè Jožef iz Mošnje pri Kamni gorici in Matjašič Rudolf iz Kranjske gore. Zrelostno izpričevalo jih je dobilo še 19 in sicer: Bergant Franc iz Kamnika, Breznik Jožef iz Kamnika, Dolžan Janez iz Zabreznice pri Breznici, Hromc Martin iz Podgorice, Kafol Anton iz Čepovana na Primorskem, Knaflič Janez iz Hotavelj, Kranjc Milko iz Ormoža, Lavrenčak Viljem iz Brežic, Markeš Alojzij z Jesenic, Opeka Franc z Vrhnike, Pavlič Janez s Klanca pri Kranju, Pikuš Janez s Strmice pri Selcah,

Podgornik Anton iz Čepovana, Pravst Albert iz Tržiča, vitez Premmerstein Franc iz Jeličnega vrha pri Idriji, Prosen Peter iz Strahinja, Puš Gustav iz Ljubljane, Rozman Franc iz Trboj, Sinz Štefan iz Stare Loke, Tepina Lavrencij iz Stražišča, privatist Mihael Grošelj iz Železnikov. Štirje bodo ponavljali izpit meseca septembra, dva sta pa propadla za eno leto.

Matura v oddelku B na c. kr. I. državni gimnaziji v Ljubljani je bila dovršena v soboto 18. t. mes. s sledečim uspehom: Izmed 32 kandidatov, ki so prišli k ustnemu izpitu, jih je prejelo zrelostno izpričevalo 22, med temi 3 z odliko, 8 jih bo moralo po počitnicah ponavljati izpit iz ene tvarine, dva sta padla za celo leto. V septembru pride k ustnemu izpitu poleg teh, ki so dobili sedaj ponavljavne izpite, iz obeh oddelkov še precejšnje število takih, ki so dobili v semestru po eno dvojko, ako to dvojko popravijo pri ponavljavnem izpitu, ki ga morajo poprej dostati. Dva sta pa morala zaradi bolezni preložiti izpit na jesen.

Nemško šolstvo v Ljubljani. Ljubljana vzdržuje petrazredno mestno deško nemško šolo, v kateri so bili med 187 učenci 104 Slovenci, 72 Nemcev in 11 drugih narodnosti, dokaz „slovenske narodne zavednosti“. Petrazredna in osemrazredna nemška dekliška šola je imela 417 učenk, med njimi 177 Slovenk, večinoma Ljubljančank. Šulferajnova deška šola je imela 214 učencev, med katerimi je gotovo tudi polovica Slovencev, katere se privabi z darili o Božiču itd. Na vseh nemških šolah v Ljubljani je bilo 818 otrok, katerih ste pa gotovo dve tretjini, ako ne več, Slovencev.

Pomanjkanje učiteljstva na Kranjskem. Letos je absolviralo IV. letnik moškega učiteljsišča 12 (+ 6, ki imajo čez dva meseca ponavljavni izpit) učiteljskih pripravnikov. Praznih učiteljskih

mest je po deželi blizu 50. Teh 18 abiturientov bi — če bi vseh 18 posvetilo se učiteljstvu! — komaj polovico izpraznjenih mest popolnilo. Ali — v resnici bo vse drugače: Tretjina jih gre — na Štajersko, druga tretjina k državni službi, nekaj k vojaštvu, in le še ostalih par k učiteljstvu!

Maturo na novomeški gimnaziji so naredili: Fr. Zidar in Martin Malnerič z odliko; Karol Prijatelj, Leopold Sevnik in Iv. Vidmar. Trije kandidati morajo izpit ponoviti čez dva meseca, eden pa čez eno leto.

Matura na gimnaziji v Mariboru. V dneh od 17.—21. julija 1903 so se vršili na mariborski gimnaziji ustni zrelostni izpiti. Istih se je vdeležilo 29 učencev osmega razreda, 23 Slovencev in 6 Nemcev. Izvršili so izpite zelo ugodno in častno za zavod. 5 jih je dobilo zrelostno spričevalo z odliko, 23 s povojnim vspehom in eden mora čez dva meseca iz enega predmeta izpit ponoviti. Izmed odličnjakov so 4 Slovenci in 1 Nemec. Njih imena so: Dolinšek Edvard iz Šmarja pri Jelšah, Fludernik Ignacij iz Ljubnega, Jurhar Martin iz Reke, Prekoršek Ivan iz Vojnika in Höllmullner Julij (Nemec) iz Lipnice. Izpitom je predsedoval bivši ravnatelj mariborske gimnazije, sedanjí deželni šolski nadzornik, Peter Stornik.

Vadnica na učiteljsišču. V c. kr. vadnico na učiteljsišču se s prihodnjim šolskim letom v 2., 3. in 4. razred ne bodo vsprejemali novi učenci.

Razpisane učiteljske službe. Na I. mestni deški ljudski šoli je stalno popolniti s početkom šolskega leta 1903/4 mesto učitelja s sistemizovanimi prejemki. Pravilno opremljenje prošnje je predlagati uradnim potom najkasneje do 8. avgusta t. l. na c. kr. mestni šolski svet ljubljanski. Na nezadostno opremljene in

zakasnele prošnje se ne bo oziralo. Na štirirazrednici v Starem Trgu pri Ložu je popolniti mesto učitelja. Prošnje so vlagati do dne 6. avgusta 1903. na c. kr. okrajni šolski svet v Logatcu. — V šolskem okraju Konjice so s pričetkom zimskega tečaja 1903/4 sledeča mesta učiteljev oziroma učiteljic stalno ali začasno popolniti: 1. na tri-razredni ljudski šoli v Prihovi (III. kraj. razr.) mesto učitelja ozir. učiteljice; 2. na enorazredni ljudski šoli na Črešnicah (III. kraj. razr.) mesto učitelja obenem šolskega vodje. Pravilno opremljene prošnje se imajo postavnim potom vložiti pri dotičnem krajnem šolskem svetu do dne 15. avgusta 1903. Na petrazredni deški ljudski šoli družbe sv. Cirila in Metoda pri sv. Jakobu v Trstu se razpisuje služba učitelja s 1280 kron letne plače in 240 kron stanarine. Pravilno opremljene prošnje naj se vlagajo pri podpisanem vodstvu do 3. avgusta t. l. — Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, 21. julija 1903.

Petindvajstletnica meščanske šole v Krškem se je praznovala slovesno ob koncu letošnjega šolskega leta. Dvojezično letno poročilo, katerega smo prejeli, ima poročila šolskega vodstva v nemščini. Na čelu je spis »Die Geschichte der Schule« s sliko šol. poslopja in s slikama plemenitega dobrotnika gosp. Martina Hotschevarja in njegove blage gospe. Prav mičen je v letnem poročilu slovenski spis »Učiteljstvo« s slikami Vincenca Vidmarja, Ivana Knavsa, Ferdinanda Seidla, Jožefa Bezlaja in s slikami sedanjih učiteljev Ivana Nepom Reniera, Josipa Cizela (v poročilu je priobčen tudi njegov »Festprolog«), Ivana Lapajnet, Karola Humeka, ki je priobčil v poročilu v slovenščini in v nemščini spis »Nekoliko iz

zgodovine umetnosti“. Tudi to poročilo krasé slike. Prav posebno podučen je spis „Absolventi naše meščanske šole“.

V preteklem letu je bilo gojencev v I. razredu 33, v II. 30 in v III. 20.

Drobtine.

† Leon XIII. Katoliško cerkev je minuli mesec zadela bridka izguba. On, ki jo je četrt stoletja slavno vladal, ki jo je vodil vedno do novih zmag, novih triumfov, ki je bil njen ponos, je za vedno zatisnil trudne oči. Za pokojnim velikim Leonom žalujejo vsi verni katoličani, žaluje ves omikani svet, žaluje pa še zlasti katoliško učiteljstvo. Na zadnjem učiteljskem shodu v Lincu je slavnostni govornik Leona slikal kot papeža učiteljev in ta pridevek mu po pravici gre. S posebnim zanimanjem je zasledoval pokojni papež katoliško gibanje med učiteljstvom in ga pospeševal. Zato se žalosti vesoljne cerkve pridružuje še posebno verno katoliško učiteljstvo in v njegovem imenu polaga na grob moža-velikana to skromno spominčico „Slovenski Učitelj“.

Občni zbor „Slomškove Zveze.“ Zaradi občnega zbora „Slomškove Zveze“ je stopil odbor v dogovor s kat. dijaškim društvom „Danica“, da bi se vršil ob istem času, kakor shod slovenskega katoliškega dijaštva. Določila sta se dneva 24. in 25. avgust. Prvi dan pozdravni večer, drugi dan glavno zborovanje in komers. Komers kat. dijaštva in učiteljstva bode skupen. Odbor se je tudi dogovoril s samostanskim vodstvom uršulink v Ljubljani, da se duhovne vaje za učiteljice prične 26. avgusta.

Tako bode mogoče gospodičnam učiteljicam se h krati udeležiti zborovanja in duhovnih vaj. Natančen program v prihodnji številki. Somišljenike pozivljamo, da se zborovanja vdeležé v obilnem številu.

Koncert abiturijentov ces. kr. učiteljskega v Ljubljani se je vršil 15. julija po objavljenem vzporedju. Kar se tiče proizvajanja posameznih točk, moramo pohvalno omeniti dobro izvežbani pevski zbor gojencev in gojenk c. kr. učiteljskega, ki je vse točke pod vodstvom gospoda profesorja Dekleve kaj precizno, kakor tudi z vnemo in navdušenjem proizvajal. Vidi se, da se na učiteljskem goji prava glasba, ki blaži in povzdiguje duha. Posebno krasno je pel mladi pevski zbor gojencev in gojenk E. Adamičeva mešana zbor „Lipa“ in „V gozdu“. Žela sta ta dva zbora največ pohvale — in morali so ju ponoviti. Gospod komponist E. Adamič — mladi učitelj — sme ponosen biti na svoji kompoziciji; tako mili sta in nežni, zloženi popolnoma v narodnem slovenskem duhu. Tudi ostale pesmi je mladi pevski zbor rešil z največjo natančnostjo, kakor so bile Foersterjeva „Ave Maria“, Vilharjevo „Slovo“ in Grieg „Nova zemlja“. Ponosni smejo biti gojenci in gojenke na svoje uspehe, ki so jih želi. Žal, da je bila udeležba zelo pičla!

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.

Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.
